SAMEN OPKOERS

2016

Dunea Jaarmagazine

Dunea produceert

duurzame (zonne)energie

Nationaal Park

Hollandse Duinen

dunea DUIN & WATER

Profiel en ambitie

Wat doen we?

Dunea produceert en levert aan circa 1,3 miljoen klanten lekker en betrouwbaar drinkwater in het westelijk deel van Zuid-Holland. Wij ontvangen jaarlijks ruim een miljoen recreanten in de duinen tussen Monster en Katwijk. We beheren prachtige natuur en beschermen de drinkwaterwinning.

Hoe doen we het?

Om drinkwater te kunnen maken wordt rivierwater vanuit de Afgedamde Maas bij Brakel naar het pompstation Bergambacht getransporteerd. Op dit pompstation wordt het rivierwater voorgezuiverd en vervolgens getransporteerd naar de duinen tussen Monster en Katwijk. Dit water zakt langzaam in de zandbodem waar het zich vermengt met neerslag. Zo ontstaat duinwater. Na ongeveer twee maanden wordt het duinwater opgepompt om er vervolgens drinkwater van te maken.

Onze missie, visie en ambitie

Missie – Onze klanten kunnen elke dag rekenen op natuurlijk goed drinkwater en op rust en ruimte in de Randstad. Dunea zorgt voor duin & water.

Visie – Water en duinen dragen bij aan een goed leven. In een veranderende wereld werkt Dunea aan haar toekomstbestendigheid. Dat doen we samen met anderen. Luisterend naar onze omgeving, komen we op voor de belangen van onze klanten en verbeteren we onze dienstverlening continu.

Ambitie – Ook op langere termijn willen we een gezond en groeiend bedrijf zijn. De nieuwe strategie Koers 2020 focust daarom op **vier accenten**:

- We zijn er voor **onze klanten**: onderscheidend in dienstverlening en kwaliteit
- We zijn beter **voorbereid op de toekomst** door verbreding producten en diensten
- We zijn **duinbeheerder van wereldklasse**
- We **strijden voor het drinkwaterbelang** van de Lek en de Maas.

Inhoud

4 We zijn er voor onze klanten

5 Klanten lezen mee
6 Overlast beperken met een ballon
8 Nieuwe weg, spaarpot leeg?

10 Beter voorbereid op de toekomst

11 Werkt de waterketen al samen?
13 Dunea produceert duurzame (zonne)energie
14 WaterWeetjes

15 Duinbeheerder van wereldklasse

15 Een einde én een nieuw begin
16 Natuurbescherming door naam en faam
18 Iedereen blij met het Groenfonds

20 Strijden voor het drinkwater-belang van Lek en Maas

20 Alle aandacht voor een schone bron!
22 Vooruitkijken met tien gemeenten

dunea DUIN & WATER

Plein van de Verenigde Naties 11,
2719 EG Zoetermeer
Postadres:
Postbus 756
2700 AT Zoetermeer
Telefoon: (088) 347 50 00
www.dunea.nl

Uitgave © 2016
Dunea N.V., Zoetermeer

Concept & realisatie
Domani B.V.

Fotografie
Dunea Beeldbank
5.6 Fotografie

Voorwoord

Het jaar 2016, mijn eerste jaar als directeur van Dunea, was enerverend. Zowel binnen als buiten de organisatie is de uitvoering van de vier strategische koersaccenten die vorig jaar zijn vastgesteld in volle gang.

Een groot succes was de uitverkiezing van Nationaal Park Hollandse Duinen tot een van de mooiste natuurgebieden van Nederland. En dat terwijl het park nog niet officieel bestaat! In korte tijd wisten we 40 partijen te overtuigen om met ons initiatief mee te doen. We zijn er enorm trots op dat het is gelukt. Deze uitverkiezing heeft Dunea stevig op de kaart gezet en heeft heel veel positieve impact gehad op onze relatie met de omgeving.

Ook in onze strijd voor een schone bron zoeken we samenwerking met andere belanghebbenden, zoals de provincie en waterschappen. In dit jaarmagazine laten we zien welke acties we hebben ondernomen om het belang van een schone bron onder de aandacht te brengen.
Maar we kijken ook naar mogelijke nieuwe bronnen, naast Maas en Lek. Daarom verkennen we samen met de hoogheemraadschappen van Rijnland en Delfland de mogelijkheden om slim samen te werken in het belang van onze klanten.

Onze medewerkers werken op alle niveaus en op allerlei gebieden aan een sterk en innovatief Dunea, nu en in de toekomst. In dit magazine krijgt u een indruk van hun inspanningen.

Ik wens u veel leesplezier!

Wim Drossaert | directeur

Koersaccent 1

WE ZIJN ER VOOR ONZE KLANTEN

Klanten zijn ons bestaansrecht en het uitgangspunt van wat we doen. Gezond water, goede natuur en een onderscheidende dienstverlening is wat zij van ons mogen verwachten. Daarom leren we onze klanten beter kennen, hebben we een op klantgroepen gerichte aanpak, en optimaliseren we onze producten en diensten tegen de laagste maatschappelijke kosten.

Klanten LEZEN mee

'Wat we merken is dat klanten het waarderen als wij om hun mening vragen.'

Zijn onze brieven duidelijk en vriendelijk genoeg? Is de informatie op de rekening helder? Dat kunnen we natuurlijk het beste vragen aan onze klanten. Daarom heeft Dunea een klantpanel. Enkele leden daarvan geven af en toe hun oordeel over onze brieven, zoals Marie-josé van Boheemen uit Den Haag:
"Een tijd geleden belde ik de klantenservice van Dunea met een vraag. Daar was niet echt een oplossing voor, maar degene die ik aan de lijn kreeg, dacht wel met me mee. Na dat contact kreeg ik de vraag of ik brieven van Dunea wilde lezen en beoordelen. Ik heb ja gezegd, omdat ik erop vertrouw dat Dunea vraagt naar de mening van klanten om dingen te kunnen verbeteren. Tot nu toe heb ik bij twee standaardbrieven naar klanten opmerkingen gegeven. De ene was het jaaroverzicht. Ik heb een gewoon huis en een vakantiehuisje, en de waterrekeningen daarvan krijg ik op één adres, maar van welk leverings-adres de rekening is, staat er niet op. Dat is verwarrend. Bij de andere brief heb ik opgemerkt dat het beter is om van het positieve uit te gaan dan van het negatieve. In plaats van 'Als u dit niet doet, gaat het fout' kun je beter zeggen: 'Als u dit doet, gaat het goed'. Een vriendelijk verzoek pakt anders uit."
Op basis van deze en andere opmerkingen van klanten die wij ontvingen, hebben wij de correspondentie aangescherpt. Wat we merken is dat klanten het waarderen als wij om hun mening vragen.

Overlast beperken met **een ballon**

Als er een innovatie naar je wordt vernoemd, heb je iets goed gedaan. En goed mag je de HELKO-methode wel noemen, want deze manier van leidingen vernieuwen heeft veel voordelen voor bewoners van de straat, voor Dunea en voor aannemers van het werk.
Een van de bedenkers, Michel Helgers, vertelt.

Een stuk waterleiding vervangen was altijd veel gedoe. Stoep open, noodleiding erin, stoep dicht. Stoep open, oude leiding eruit, nieuwe erin, stoep dicht. Stoep open, noodleiding eruit, stoep dicht. En dan nog de huisaansluitingen omzetten. Teammanager Uitvoering Michel Helgers en zijn collega André de Koning zaten hoofdschuddend bij elkaar. Hoe kon dit anders? Toen dachten ze ineens aan de ballontechniek voor gasleidingen. Michel Helgers legt uit: "Als ze een stuk gasleiding vervangen, leggen ze geen noodleiding aan, maar blazen een soort ballon op in de hoofdleiding die het gas tegenhoudt. Daarna plaatsen ze koppelstukken en vervangen het versleten leidingstuk. Dat kan in een paar uur, met het aansluiten van de huizen erbij." Beter goed gejat dan slecht bedacht, zeiden ze, dus lieten ze een leverancier een speciale koppeling voor waterleidingen ontwikkelen en zo ontstond de HELKO-ballonmethode. "Onze Dunea-monteurs hebben die getest en hij werkt. Nu leidt Dunea aannemers op voor de HELKO-methode. Wie gecertificeerd is, mag die toepassen."

Duurzamer

Bewoners hebben geen drie, maar slechts één keer overlast van de opengebroken straat. Wel wordt het water die ene keer iets langer afgesloten. "Dat laten we van tevoren weten, en onze monteurs brengen bij elk huis een jerrycan met vijf liter water. Dat wordt erg gewaardeerd," weet Michel. Ook is de HELKO-methode goedkoper en duurzamer: "Voorheen moesten we de noodleidingen weggooien, dat hoeft nu niet meer."

De maatschappelijke kant ziet ook de aannemer die de leidingen vervangt. Hoofduitvoerder Hugo Hoekstra van aannemer Van Voskuilen Woudenberg B.V. legt uit: "Het is lichamelijk voor onze mensen minder belastend en het scheelt veel handelingen. Ook stoten we minder broeikasgassen uit, omdat de machines minder lang draaien. Dat past in onze maatschappelijk verantwoorde manier van werken."

Demonstratie van de werking van de HELKO-methode.

Heel schoon

Is het niet gevaarlijk, zo'n ballon in de waterleiding stoppen? "Nee," zegt Hugo, "werken met gas is gevaarlijker. De druk op waterleidingen is wel hoger, maar de techniek beheersen we goed. Wat wel verschilt met gasleidingen, is dat de waterleiding meer hygiëne vraagt. Alles moet heel schoon gebeuren. Daarvoor moet wel even de knop om, maar Dunea heeft ons er goed in opgeleid."

Michel en André hebben hun vinding voor de waterwereld met eigen monteurs ontwikkeld. "Daar zijn we best trots op. Binnen Dunea moeten ze er nog even aan wennen, daarom geven we interne opleidingen. Het belangrijkste is dat de klanten tevreden zijn, en dat zijn ze, blijkt uit onze enquête."

Op www.dunea.nl kunt u een animatie bekijken over de werking van de HELKO-methode.

Nieuwe weg, **spaarpot leeg?**

De RijnlandRoute is er alleen nog maar op papier,
maar er is al flink wat werk voor verzet.
Zo heeft Dunea waterleidingen verlegd.
Hoe gaat dat, en wie betaalt dat eigenlijk?
Hierover vertellen projectleiders
Rob Loomans van Dunea en Erik Rutten
van de provincie Zuid-Holland.

'Soms moeten we onze leidingen verleggen als er een nieuwe wijk, weg of tunnel komt," vertelt Rob Loomans. Dit is ook gebeurd voor de aanleg van de RijnlandRoute, de oost-westverbinding vanaf de A4 via de A44 naar Katwijk. "Daar zijn we al heel vroeg bijgehaald en de provincie en Rijkswaterstaat hadden alle knelpunten goed in beeld."
Vanuit de provincie zat Erik Rutten als een van de projectleiders van de RijnlandRoute met Dunea aan tafel. Hij vertelt: "Bij zo'n omvangrijk project gaan we eerst na: wat voor leidingen liggen er en van wie zijn ze? Daarna heeft de provincie in overleg met Dunea een verleggingsplan gemaakt. Daar hebben we best wel even over gestoeid, maar we zijn er goed uitgekomen. Op basis van dit verleggingsplan heeft de provincie een formeel verzoek tot aanpassing gedaan voor de waterleidingen."

Gunstig

Dat er een weg komt, is niet de keuze van Dunea, dus verwacht je dat Dunea ook niet voor de kosten opdraait. Erik Rutten vertelt: "Dat klopt. Dunea krijgt nadeelcompensatie, zoals dat heet. De provincie en Rijkswaterstaat hebben een regeling waarin staat wat een netbeheerder vergoed krijgt als hij verplicht wordt om leidingen te verleggen. Niet alles wordt vergoed, want nieuwe leidingen aanleggen biedt ook voordelen voor de net-beheerder. Dat ligt allemaal besloten in die regelingen."
Soms probeert een projectontwikkelaar daaronderuit te komen en alle kosten bij Dunea neer te leggen, zoals de organisatie van Bleizo, een groot nieuw vervoersknooppunt bij Bleiswijk en Zoetermeer. Volgens de Drinkwaterwet moet Dunea die kosten doorberekenen aan de klant. In het belang van de klanten verzet Dunea zich dan ook fel tegen die rekening en voert procedures tegen Bleizo. Wim Drossaert, directeur van Dunea: "Natuurlijk hebben we meegewerkt aan dit project, maar we vinden dat de rekening niet zomaar bij onze klanten mag worden gelegd."

Goed overleg

Bij de RijnlandRoute was dat allemaal niet nodig. Rob Loomans legt uit: "Dat is in goed overleg gegaan. Als er geen nieuwe weg was gekomen, hadden de leidingen misschien nog jarenlang mee kunnen gaan, dus een vergoeding is op z'n plaats. Maar omdat we oude leidingen vervangen, is een gedeeltelijke vergoeding wel logisch. Daar hebben we goede afspraken over gemaakt."

Koersaccent 2

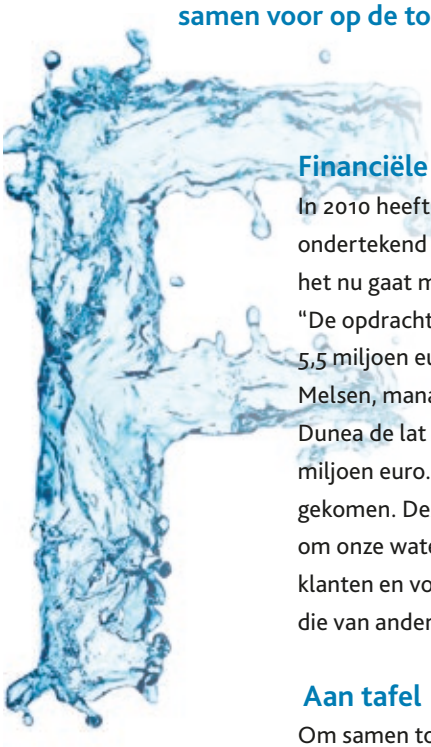
BETER VOORBEREID OP DE TOEKOMST

Ook op langere termijn willen we een gezond en groeiend bedrijf zijn. Daarom ontwikkelen we nieuwe producten en diensten die op termijn renderen. Dit doen we zowel voor huidige als voor nieuwe klanten. Onze nieuwe producten en diensten passen bij onze kernactiviteiten.

Werkt de waterketen al **samen?**

Het gebruik van kraanwater staat aan het begin en aan het eind van de waterketen. Gezuiverd afvalwater wordt toegevoegd aan het oppervlaktewater en oppervlaktewater is een bron voor drinkwater. Dunea zoekt samen met partijen in de waterketen naar duurzame oplossingen en kostenbesparingen voor de klanten in die waterketen. Zo bereiden we ons samen voor op de toekomst.

Financiële doel gehaald

In 2010 heeft Dunea het BestuursAkkoord Water ondertekend (BAW). Elk jaar wordt gemonitord hoe het nu gaat met de samenwerking in de waterketen. “De opdracht vanuit het akkoord is structureel 5,5 miljoen euro te besparen in 2020,” vertelt Aad Melsen, manager van de afdeling Control. “Zelf heeft Dunea de lat hoger gelegd, op een besparing van 13,7 miljoen euro. In 2016 zijn we op 11,7 miljoen euro gekomen. Deze bezuinigingen maakten het al mogelijk om onze watertarieven te verlagen; gunstig voor onze klanten en voor de vergelijking van onze prestaties met die van andere drinkwaterbedrijven.”

Willemijn Bouland

Aan tafel

Om samen tot duurzame oplossingen en kostenbesparingen te komen, moet je eerst in gesprek gaan. Daarin zijn in 2016 grote stappen gezet. Strategisch omgevingsmanager Willemijn Bouland: “Dunea zit nu in de grootste waterketenregio’s als partner aan tafel. In het gebied van Hoogheemraadschap Rijnland zijn we toegetreden tot de samenwerkingsclusters Bollenstreek en Leidse regio. Zo verkennen we in het project ‘Beheer als ware één’ of er kansen zijn om slimmer gemalen en telemetrie te beheren. Doen we eigenlijk allemaal dezelfde inspecties en hoe verschillend vullen Rijnland, de gemeenten en Dunea de verantwoordelijkheid voor elektrische installaties eigenlijk in? Met het officiële lidmaatschap van het Netwerk Afvalwaterketen Delfland voegen we nu ook waarde toe aan waterketenprojecten in het gebied van Hoogheemraadschap Delfland.”

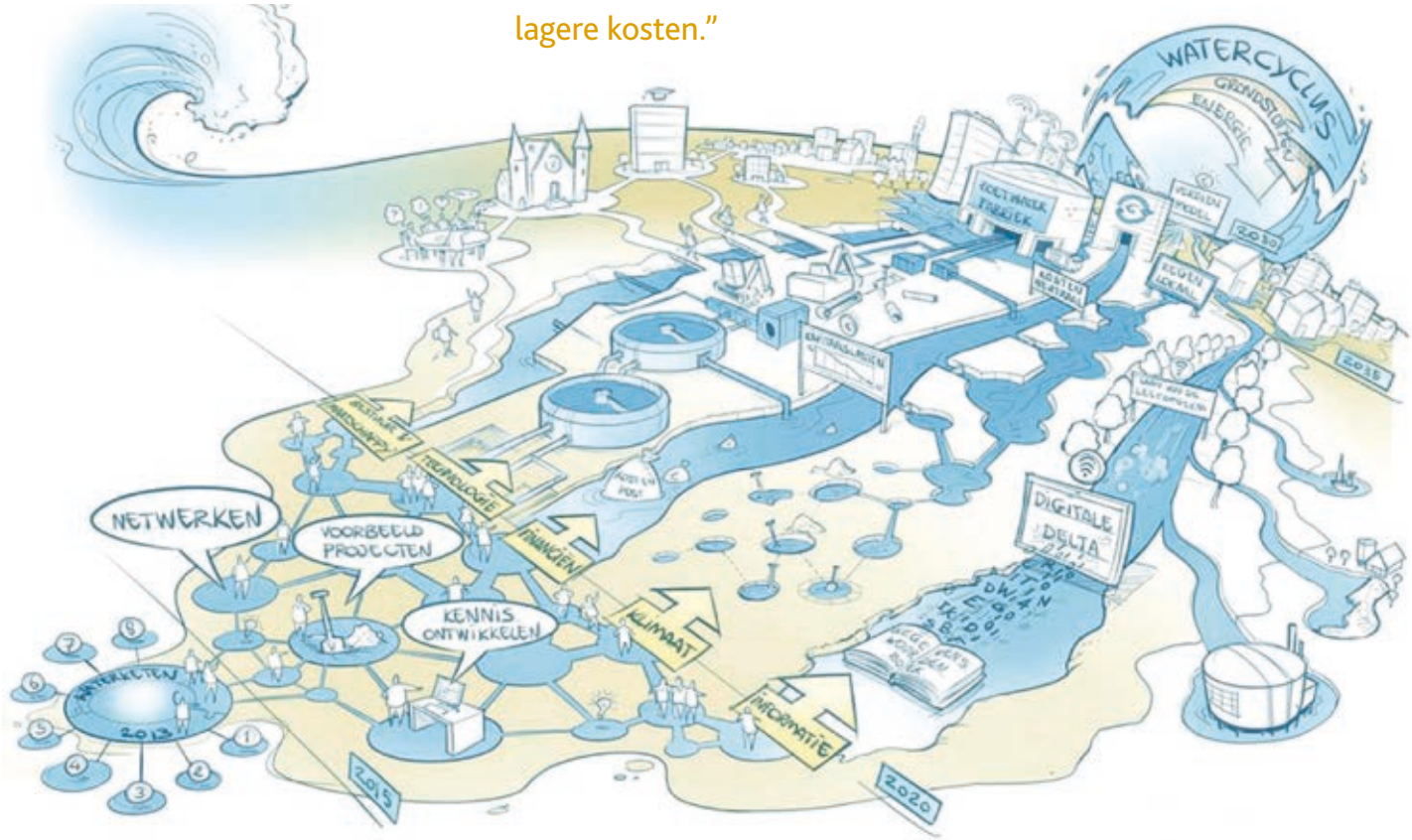

Paul Versteeg

Nieuw leven in bestaande projecten

Naast de nieuwe samenwerkingen, zijn ook de nodige stappen gezet op bestaande initiatieven. Zo is doorgepakt op het beheer van persleidingen voor Rijnland en kreeg onze kennis van asset management en risicoanalyse, een bredere toepassing. Ook is het project

"Samen met de drinkwater-bedrijven kunnen we de kwaliteit van ons water beter op peil houden tegen lagere kosten."

Visie NAD op de watercyclus. Illustratie: Jan Selen.

Rioolbeheer Noordwijkerhout geëvalueerd en wordt de al 15 jaar durende samenwerking komend jaar weer verlengd. Met Rijnland zijn zogenaamde droombrieven uitgewisseld om meer zicht te krijgen op kansen voor de toekomst.

Samen op verkenning

Partnerschap kan de maatschappij nog meer voordelen opleveren. Strategisch beleidsadviseur Paul Versteeg van het Hoogheemraadschap van Rijnland: "Het watersysteem in ons gebied is een soort badkuip waar water in blijft staan. Een groot deel daarvan is gezuiverd afvalwater en een ander deel is rivierwater dat steeds meer verzilt doordat zeewater in rivieren verder landinwaarts komt. Samen met de drinkwaterbedrijven kunnen we de waterkwaliteit en de water-balans in ons gebied beter op peil houden tegen lagere kosten." Dat beeld prikkelt ook Dunea. Willemijn: "Door verschillende lokale bronnen samen te verkennen, kunnen we onze drinkwaterproductie wellicht robuuster maken voor de toekomst. Samen verkennen en samen investeren in een gedeelde oplossing kan kosten schelen. Dat is gunstig voor onze klanten en we dragen bij aan een circulaire economie!"

Dunea produceert **duurzame** (zonne) energie

De daken van de zandfiltergebouwen bij pompstation Scheveningen zijn groot. Zo groot dat er maar liefst 6.400 zonnepanelen op passen. Op 15 november 2016 werd dit zonne-energiepark geopend door wethouder Joris Wijsmuller van Stadsontwikkeling, Wonen, Duurzaamheid en Cultuur in de gemeente Den Haag en Ad de Waal Malefijt van Dunea.

Marco Kortleve, manager civiele projecten bij Dunea: "Alle opgewekte energie is voor eigen gebruik. Het bijzondere is dat we via een transformator de elektriciteit opwaarderen naar hoogspanning en vervolgens direct kunnen gebruiken voor al onze installaties op de locatie Scheveningen. Jaarlijks leveren de zonnepanelen zo'n 1.650.000 kWh. Deze investering past in het duurzaamheidsbeleid van Dunea."

De wethouder is ook blij met Dunea: "Ik wil het duurzaamheidsbeleid handen en voeten geven. De stad wordt pas echt duurzaam als mensen en bedrijven er zelf mee aan de slag gaan. Initiatieven die er bij ondernemers zijn, wil ik dan ook graag ondersteunen."

Een douchebeurt duurt gemiddeld

9 min

per keer

> 1992

Waterverbruik wasmachine per wasbeurt

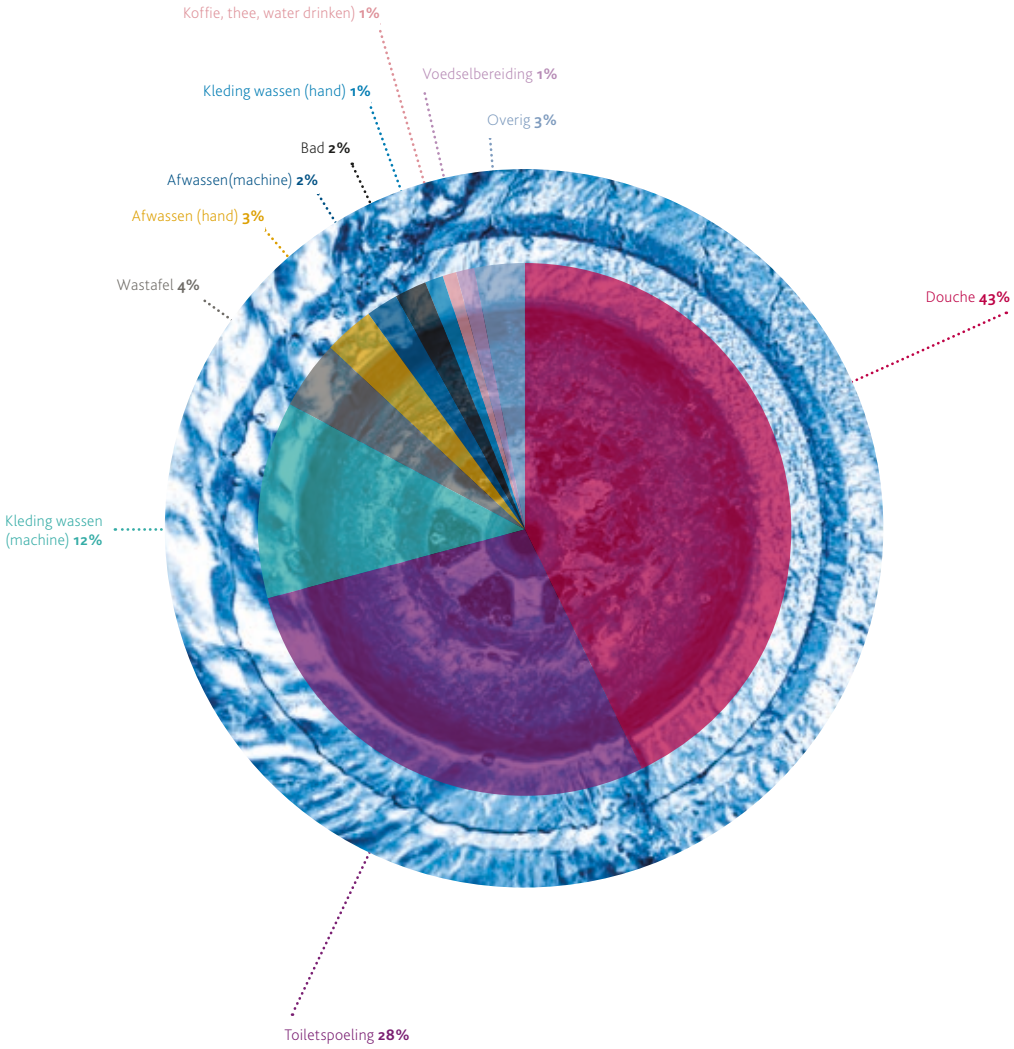
100 l

> 2013

Waterverbruik wasmachine per wasbeurt

53 l

WaterWeetjes

Waterverbruik thuis daalt nog steeds

De Nederlander gebruikt de afgelopen twintig jaar steeds minder drinkwater. Was het gebruik per persoon in 1992 nog 135 liter per persoon per dag, in 2013 was dat al gedaald naar 119 liter. Een afname van 12 procent. Wat ook opvalt, is dat we meer met de hand een afwasje doen, langer onder de douche staan en nog maar een keer in de 25 dagen in bad gaan. Zo blijkt uit onderzoek in opdracht van brancheorganisatie van drinkwaterbedrijven VEWIN.

Zuiniger wassen...

De afname komt vooral door zuiniger geworden apparatuur en toiletten. De vaatwasser is met een verschuiving van 25 naar 14 liter per wasbeurt veel zuiniger geworden en mensen maken er minder vaak gebruik van. De wasmachine had in 1992 nog 100 liter water nodig. In 2013 halveerde dit bijna naar 53 liter per wasbeurt. Het watergebruik via het toilet is gestabiliseerd; 77 procent van de huishoudens heeft intussen een spoelonderbreker, maar de bereidheid die te gebruiken is sinds 2010 wel gedaald.

...langer genieten!

Tegenover deze zuinigheid staat de toename van het aantal handafwasjes en de doucheduur. Nog nooit stonden we zo lang onder de douche als in 2013: gemiddeld 9 minuten per keer. In 1992 was dit nog 8 minuten, waardoor gemiddeld 8 liter water meer per douchebeurt wordt gebruikt. De cijfers bevestigen het: douchen is het nieuwe badderen!

Koersaccent 3

DUINBEHEERDER VAN WERELDKLASSE

In duinbeheer lopen we voorop en dat weten onze klanten. Hierdoor kunnen we rekenen op het sterke draagvlak dat we nodig hebben voor onze bedrijfsvoering en op begrip en steun voor ons natuurbeheer. Onze stakeholders en andere partijen kennen onze reputatie op het gebied van duinbeheer en vragen ons hierdoor om onze expertise in te zetten.

Een einde én een nieuw begin

"We hebben samen met Dunea gezorgd voor schoner grond- en oppervlaktewater, gezond drinkwater en behoud van onze duinen."

In 1998 werd het Infiltratiebesluit Bodembescherming (IB-convenant) gesloten tussen Dunea en provincie Zuid-Holland. Dit legde afspraken vast voor het verbeteren en beschermen van de kwaliteit van rivierwater dat Dunea in de duinen tussen Monster en Katwijk infiltreert. Maar dat is niet langer nodig: vele maatregelen verder voldoet het rivierwater uit de Afgedamde Maas nu aan alle eisen. Een mijlpaal waar we op 30 november bij stil hebben gestaan tijdens een minisymposium.

"Dit convenant heeft geleid tot een win-win-win", aldus Rik Janssen, gedeputeerde van de provincie Zuid-Holland. "We hebben samen met Dunea gezorgd voor schoner grond- en oppervlaktewater, gezond drinkwater en behoud van onze duinen. Daarbij zijn we opgetrokken als gelijkwaardige partners."

Samenwerking blijft

De samenwerking tussen provincie en Dunea wordt voortgezet want die heeft beiden veel opgeleverd, zo illustreerden verschillende sprekers uit de waterwereld tijdens het symposium.
Zo kwam aan de orde dat het project Zuiver water Bommelerwaard een aanjager is voor strategisch omgevingsmanagement rond de bron. Samenwerken in het duin, noodzakelijk vanwege de afgesproken mitigatiemaatregelen, "heeft ons in een positie gebracht waarbij het ons gegund werd trekker te zijn van het Nationaal Park Hollandse Duinen", aldus Georgette Leltz.

Gezamenlijke conclusie was dat het werk aan kwalitatief goed oppervlaktewater nooit af is. Dunea en de provincie spraken dan ook de wens uit om met elkaar te blijven werken aan de beschikbaarheid van voldoende schoon water. Met wederzijds vertrouwen als basis van die samenwerking.

Nationaal Park **Hollandse Duinen**

Natuurbescherming door naam en faam

Een uniek landschap met grote natuurwaarde. Dat zijn de Hollandse Duinen. Toch weet nog lang niet iedereen hoe bijzonder dit gebied is. Maar dat gaat veranderen nu het gebied Hollandse Duinen is uitgeroepen tot een van de mooiste Nederlandse natuurgebieden en een officieel Nationaal Park wordt.

"Het Hollandse duingebied is uniek in Europa vanwege het reliëf, de kalkbodem, de invloed van de zee en de enorme biodiversiteit."

Michiel Houtzagers en Georgette Leltz

De Hollandse Duinen bestaan niet alleen uit de jonge duinen aan de kust, maar ook uit de oude duinenrijen verder landinwaarts die van oudsher vaak bebouwd zijn, zoals Voorschoten, omdat ze hoger lagen, en dus droger waren. Vaak zijn ze door een bos of landgoed nog te herkennen. Denk aan het Haagse Bos. Ze gaan nu een echt Nationaal Park worden.
Hoe ontstond het idee hiervoor? "Nou, we liepen bij Dunea tegen grenzen aan door de versnippering van het duingebied," begint Georgette Leltz, programmadirecteur Nationaal Park Hollandse Duinen bij Dunea. "Museum Voorlinden ligt bijvoorbeeld tegen Meijendel aan, maar daar staat een hek tussen. De eenheid is zoek, maar die is er wel, ook natuurhistorisch. Parken zoals de Veluwe en de Biesbosch zijn bekend, in Nederland en ver daarbuiten, maar vooral de mensen die er wonen kennen de duinen. Terwijl het unieke natuur is. Die moet je goed beschermen en dat gaat beter op grotere schaal. Zo kwam ik op het idee van het Nationaal Park Hollandse Duinen."
Om zo'n waarmerk te bemachtigen heb je medestanders nodig. Dat ging razendsnel, zegt ze. "Iedereen die ik benaderde, van beheerorganisaties tot overheden, was meteen overtuigd. Voor ik het wist waren er 40 partijen aangehaakt."

Orchideeën

Een van de eersten die ja zei, was Michiel Houtzagers, directeur van Het Zuid-Hollands Landschap. "Het Hollandse duingebied is uniek in Europa vanwege het reliëf, de kalkbodem, de invloed van de zee en de enorme biodiversiteit. Er groeien bijvoorbeeld verschillende soorten orchideeën. Dat moeten veel meer mensen kunnen beleven."
Is dat niet een tikje gevaarlijk voor de natuur? "Juist niet," zegt hij, "want onbekend maakt onbemind. Hoe meer mensen dit gebied in hun hart sluiten, hoe meer ervoor opkomen. De natuur bij grote steden staat onder druk en de overheid beschermt die niet, dus moeten we dat zelf doen. Wees niet bang, het wordt geen pretpark."

Op het nippertje

Ook Den Haag Marketing zag het plan meteen zitten. Directeur Marco Esser: "Er komen in onze regio al veel strandbezoekers en cultuurminnaars. Maar veel mensen uit binnen- en buitenland hebben behoefte aan rust en ruimte, en dat is precies wat de duinen bieden. Het park was er al, maar in de beleving nog niet. Nu kunnen we het veel beter bekend maken."
Dat er meteen zo veel bijval was voor het Nationaal Park Hollandse Duinen, maakte het mogelijk om mee te doen aan de publieksverkiezing van het mooiste natuurgebied van Nederland, een prijs die het ministerie van Economische Zaken uitschreef om in binnen- en buitenland aandacht te vestigen op Nederlandse natuurgebieden. Die inschrijving was op het nippertje, vertelt Georgette. "We hadden de plannen voor het park half september 2016 klaar en in oktober was de verkiezing. De Hollandse Duinen wonnen samen met het Waddengebied en de Veluwe. Fantastisch!"
De prijs van 300.000 euro is welkom, zegt ze. "Daarmee willen we het gebied bekender en zichtbaarder en op een verantwoorde manier toegankelijk maken."

Nationaal Park **Hollandse Duinen**

Waar natuur stad en zee verbindt

Over geld kun je onderling steggelen, maar je kunt er ook samen iets moois mee doen. Dat doen Staatsbosbeheer en Dunea nu met het Groenfonds, een pot met geld voor groen met kwaliteit. Iedereen is er gelukkig mee, vertellen teammanager Toezicht en Recreatie **Eric van Gerrevink** (Dunea) en Provinciehoofd **Jasper Kuipers** (Staatsbosbeheer).

Iedereen blij met

Hoe is het Groenfonds ontstaan?

Eric van Gerrevink: "Het erfpachtcontract van een gebied van Staatsbosbeheer dat Dunea in gebruik had, moest worden herzien, en gezien de grote prijsstijging is daarover jarenlang onderhandeld. Dunea en Staatsbosbeheer kregen allebei een nieuwe directeur, en die zeiden: dit dossier loopt al zo lang, zullen we er eens een borrel over drinken? Er is niks ergers dan een emotie-dossier, dat moet een feitendossier worden, en dat is gebeurd."

Jasper Kuipers: "Daaruit kwam de afspraak voort om het erfpachtgeld te storten in een fonds voor doelen die beide organisaties nastreven. Projecten die de kwaliteit van de natuur verbeteren en gebieden toegankelijker maken voor bezoekers, met ook het drinkwater in het vizier. Het Groenfonds bestaat sinds maart 2016."

Wat gebeurt er met het geld uit het Groenfonds?

Eric: "We gaan meer eenheid aanbrengen in het gebied. De terreinen van Dunea en van Staatsbosbeheer lopen in elkaar over. Op de grenzen staan bordjes met de rug tegen elkaar, verschillende bordjes die hetzelfde

"We zijn niet meer bezig met de zendelingengedachte 'ons groen is mooier'"

het Groenfonds

vertellen. Het zal de bezoeker worst zijn van wie het terrein is, maar die wil wél weten waar bijvoorbeeld de hond los mag lopen. Dat is nu verwarrend. Daarom gaan Dunea en Staatsbosbeheer dezelfde bordjes neerzetten. Dat worden er vanzelf minder. En er komt een kaart in de boekhandel van de kuststrook tussen Scheveningen en Noordwijk tot zeven kilometer landinwaarts. Op de voorkant staat het hele gebied voor fietsers, op de achterkant in een grotere schaal de gebieden voor wandelaars, met korte informatie erbij. Daarvoor is alle regelgeving nageplozen voor duinen, bos en de landgoederen."

Jasper: "Er zit nog meer in de pijplijn. Bijvoorbeeld voor de toekomstige bewoners van de 4500 huizen die op het terrein van vliegveld Valkenburg komen. Die mensen willen straks groen om de hoek en de duinen in. Met geld uit het Groenfonds kunnen we de duinen op een verantwoorde manier toegankelijk maken en zorgen we voor groengebieden dichtbij huis."

Iedereen heeft dus baat bij het Groenfonds?

Jasper: "Die erfpacht was een molensteen. Nu erkennen Dunea en Staatsbosbeheer elkaars belangen. Vroeger ging ik wel eens met tegenzin naar Dunea in Zoetermeer, nu is het echt leuk. Als je de samenwerking benadrukt in plaats van de verschillen, kom je ergens. Bij Staatsbosbeheer moesten we eraan wennen dat Dunea ook natuur beheert, maar het is juist een kracht dat duinbeheer en drinkwater samengaan. We leren elkaar steeds beter kennen. Dat gaan ook de bezoekers merken. Die vinden straks informatie over Staatsbosbeheer bij de Tapuit van Dunea, en andersom kunnen wandelaars Dunea-folders bij Staatsbosbeheer vinden."

Eric: "We zijn niet meer bezig met de zendelingengedachte 'ons groen is mooier', nee, we beheren sámen de natuur."

Koersaccent 4

STRIJDEN VOOR HET DRINKWATERBELANG VAN LEK EN MAAS

De bron van het water dat in en rond Den Haag uit de kraan komt, ligt een heel stuk verderop, namelijk in Gelderland: de Afgedamde Maas bij Brakel. Hoe schoner onze bron, hoe minder we hoeven te zuiveren en hoe lager de uiteindelijke kosten van ons drinkwater. We werken samen met alle partijen met invloed op de Lek en de Maas die daaraan kunnen bijdragen. Een greep uit onze activiteiten.

Dunea bij TROS Radar

Dunea vraagt op vele manieren aandacht voor het belang van schone rivieren, schone bronnen voor drinkwater. Onder andere door mee te werken aan het tv-programma Radar. In de uitzending van 29 augustus 2016 lieten we zien hoe we de waterkwaliteit van de Afgedamde Maas controleren en waarom een schone rivier belangrijk is. Want ook begin 2016 werden we helaas geconfronteerd met een verontreiniging – en als gevolg daarvan een innamestop – in de Maas.

Nederland springt voor schoon drinkwater

Na een warming-up en een zonnegroet onder leiding van Beau van Erven Dorens, namen 200 enthousiastelingen op 9 juli een sprong in de Afgedamde Maas bij Aalst. Met deze Big Jump vestigen Dunea en de Gelderse Natuur- en Milieufederatie (GNMF) aandacht op het belang van een schone rivier.
Naast Beau van Erven Dorens, voerden wethouder Simon Buwalda van de gemeente Zaltbommel, dijkgraaf Roelof Bleker van waterschap Rivierenland en Wim Drossaert, directeur van Dunea de troepen aan.

Interactieve watergame in het Museon

Dunea heeft samen met RIWA en Hoogheemraadschap van Delfland door middel van een watergame een bijdrage geleverd aan de nieuwe vaste tentoonstelling van het Haagse Museon: One Planet. Deze interactieve expositie vertelt het verhaal van de zeventien duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties.
Kinderen kunnen tijdens de watergame vervuilers en schoonmakers van een rivier letterlijk een klap geven en beleven hoe ze de kwaliteit van het rivierwater zelf kunnen beïnvloeden. Hoe schoner onze bron, hoe minder we hoeven te zuiveren en hoe lager de uiteindelijke kosten van ons drinkwater zijn.

Bzzzzz...

Op 15 december 2016 is in Brakel de Bee Deal Bommelerwaard ondertekend. Dunea, Waterschap Rivierenland, gemeenten Zaltbommel en Maasdriel, bijenhoudersvereniging Bommelerwaard en fruittelers zegden daarmee toe bijvriendelijke maatregelen te nemen op hun terreinen. Bijen zijn als bestuivers van voedselgewassen immers cruciaal in onze voedselvoorziening.
Dunea wil met de ondertekening bijdragen aan een fijne leefomgeving rondom de Afgedamde Maas. Concreet richt Dunea het terrein van haar pompstation in Brakel in met meer vaste, bloeiende vegetatie. Ook krijgen imkers gelegenheid om bijeenkasten te plaatsen.

Vooruitkijken met tien gemeenten

Hoe ziet onze regio er tegen 2040 uit? En hoe pakken gemeenten en organisaties in ons gebied de komende jaren grote vraagstukken aan? Dat beschrijft de Regionale Agenda Omgevingsvisie 2040, met de welluidende naam Het Hart van Holland. Dunea heeft eraan bijgedragen.

In 2019 gaat er een nieuwe Omgevingswet in. Daarin staan regels voor onder andere wonen, milieu, natuur en water. In de voorbereiding daarvan moeten alle gemeenten een Omgevingsvisie maken. Veel gemeenten doen dan dubbel werk en lang niet altijd kennen ze de reikwijdte van problemen in of rond hun gemeente. Daarom hebben tien gemeenten – Leiden, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiderdorp, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten, Wassenaar en Zoeterwoude – samen een visie gemaakt die *Het Hart van Holland* heet. Op basis daarvan maken ze hun eigen Omgevingsvisie.

Ondergrondse problemen

In deze regio werken veel organisaties aan maatschappelijke taken, onder andere Dunea. Omgevingsmanager Pieter Dammers vertelt: "We hebben onszelf aangemeld om mee te denken met Hart van Holland. Dunea komt als natuurbeheerder op voor het duingebied, dat steeds kwetsbaarder wordt, en we hebben veel kennis van water in de ondergrond die gemeenten niet hebben. Gemeenten, waterschappen en andere organisaties hebben weer kennis die wij missen, dus we vullen elkaar aan. Het gebied is belangrijk voor de waterwinning en ondergrondse zoetwatervoorraad, vanwege toenemende verzilting van de ondergrond. Als Dunea hebben we mensen aan tafel uitgenodigd van COASTAR, een oplossing voor zoetwateropslag waarmee in Delfland een pilot is gestart. Daar kunnen we als Hart van Holland ook iets mee."

Meer duinen nodig

De gemeente Leiden trok Het Hart van Holland. Beleidsmedewerker Fred Goedbloed vertelt: "Door als gemeenten samen te werken en organisaties zoals Dunea erbij te betrekken, kunnen we veel beter oplossingen bedenken voor ingewikkelde vraagstukken. Ik was eigenlijk verbaasd om te horen dat de drinkwatervoorziening zo onder druk staat. Er zijn eigenlijk meer duinen voor nodig, maar die zijn ook nodig voor

ZOETERWOUDE

LEIDEN

OEGSTGEEST

WASSENAAR

LEIDERDORP

recreatie. Dat is echt lastig. Er spelen ook andere problemen die samenhangen met water, zoals bodemdaling van de slappe veengrond. En de klimaatverandering maakt dat we straks in de ondergrond energiebronnen gaan aanspreken. Al die ondergrondbelangen raken elkaar, dus moet je je daar samen over buigen."

"Door als gemeenten samen te werken en organisaties zoals Dunea te betrekken, kunnen we veel beter oplossingen bedenken"

VOORSCHOTEN

Geruststellend

Hij prijst de bereidheid van Dunea tot samenwerken. "Dunea heeft ontzettend veel kennis. Dat geeft een geruststellend gevoel. We hebben echt met professionals te maken. Ze zouden wat minder bescheiden mogen zijn. Net zoals voor de energietransitie al jaren geleden veel windmolens op de agenda zijn gezet, mag Dunea het drinkwater en de natuur best stevig verdedigen. Ik voorzie ook pittige gesprekken over de biodiversiteit in de duinen, daar kan Dunea helder in optreden."

Geen boekje

Voor gemeenten die hun Omgevingsvisie opstellen, heeft Fred een paar tips: "Je maakt geen boekje, maar je maakt samen een proces. Je hebt partijen nodig waar je jarenlang mee gaat samenwerken. Welke organisaties belangen in je omgeving hebben, moet je al vroeg uitzoeken." En al gaat het om giga vraagstukken, hij loopt over van geestdrift. "Het is ontzettend leuk en een enorme kans om dit te mogen doen. We zijn echt met iets wezenlijks bezig."

NOORDWIJK

TEYLINGEN

KATWIJK

“Dunea heeft ontzettend veel kennis. Dat geeft een geruststellend gevoel. We hebben met professionals te maken.”

> Lees meer op pagina 23

dunea DUIN & WATER